

Bezet (en bewusteloos)

Dinsdag ontspoorde een demonstratie aan de Haagse campus in een matpartij met de politie. Twintig activisten raakten gewond

2

8

Undone Animator Hisko Hulsing: 'Als tiener was ik elke dag stoned'

6

Bijwerkingen Agnes Kant wil een Tripadvisor voor medicijnen

Driehonderd steunbetuigingen Wetenschappers en diplomaten verzetten zich tegen 'dodelijke bezuiniging' bij het International Institute for Asian Studies. 'Dit is arrogante minachting'

4

Opnieuw bezetting, vijf bewustelozen

Zo'n tweehonderd studenten protesteerden dinsdagmiddag in en rond het Wijnhavengebouw tegen de universitaire banden met Israël. De politie greep in en deelde rake klappen uit: zo'n twintig betogers raakten gewond.

DOOR EMMA VAN KALMTHOUT, MARCIËLLE VAN DER KRAAN EN MARK REID
FOTO'S TACO VAN DER EB

Het begint allemaal gemoedelijk. Rond één uur start actiegroep Students for Palestine met een een sit-in op verschillende trappen van het Wijnhavengebouw. 'Join us, it is your right to protest!' Activisten moedigen andere studenten aan om mee te doen. 'University is not listening to us. Occupy the stairs!' Steeds meer mensen sluiten zich aan, telkens klinkt daarbij gejuich van de demonstranten. Groepen demonstranten installeren zich, gehuld in keffiyeh en met mondkapjes op, op de traptreden. Over de balustrades hangen spandoeken met onder meer de tekst: 'Fuck Your Com-

mittee! Academic Boycott Now!' De studenten – die eerder al via sociale media aankondigden deze maand actie te gaan voeren onder de naam *Month of Rage for Palestine* – eisen een einde aan de samenwerking van de universiteit met Israëlische instellingen en vinden dat de commissie die door de universiteit is aangesteld om die academische banden te onderzoeken er te lang over doet. Overigens maakte de Universiteit van Tilburg woensdag bekend de banden met twee universiteiten in Israël te verbreken. Buiten Wijnhaven heeft zich inmiddels ook een groep demonstranten verzameld. Alleen kunnen die het gebouw niet meer in: universitei-

re beveiligers hebben namelijk alle deuren op slot gedraaid, tot irritatie van een grote groep studenten en medewerkers die nu het gebouw niet in of uit kan. Oud-minister van Buitenlandse Zaken en hoogleraar Vrede, Recht en Veiligheid Bert Koenders pleit tevergeefs bij de politie en beveiliging om naar buiten te mogen.

Na ongeveer een half uur sit-in willen ook de demonstranten uit eigen beweging het pand verlaten om zich bij het protest voor de deur te voegen. 'Form a line', klinkt er vanuit de groep. Twee aan twee, vasthoudend aan elkaars schouders proberen zij het pand te verlaten. Omdat de universiteit de deuren eerder op slot heeft gedaan, duurt het lang voordat iedereen weg kan. Rond half twee staan er zo'n tweehonderd demonstranten voor de deur. Ze scanderen leuzen als: 'Boycott! Divest! We will not stop! We will not rest', 'Cops off campus' en 'Fuck the police!'

Een klein aantal betogers blijft achter op de derde verdieping van het gebouw. Aan de buitenkant van het gebouw vormt een groep van zo'n veertig demonstranten een menselijke barricade om de zijdeur van het faculteitsgebouw. Volgens de universiteit zijn bij de bezetting enkele deuren en nooddeuren 'beschadigd en onklaar gemaakt'. Ook zouden verschillende deuren tijdens de bezetting met kettingen zijn dichtgezet.

Gedurende de middag verschijnt er steeds meer politie rond het gebouw. Na tweeën arriveren verschillende busjes met ME's, die een cordon vormen rond de ingang van het Wijnhavengebouw. Een politiehelikopter cirkelt rondjes. Even later wordt de hele Turfmarkt afgezet en arriveren een aanhoudingsseenheid van de politie en

twee wagens met politiehonden. De demonstranten worden door de politie weggedreven bij de ingang naar zo'n vijftig meter verderop. 'We are students, why are you here? We are peaceful, what are you?', schreeuwen ze terwijl ze worden weggeduwd. En: 'Politie schande! Bloed aan je handen!'

Om de groep bij de zijdeur weg te krijgen gebruikt de politie behoorlijk veel geweld. Agenten slaan herhaaldelijk met hun wapenstok op de hoofden van betogers. Een agent probeert een student weg te duwen met de wapenstok op diens keel. Een van de demonstranten die op zijn hoofd is geraakt, ligt kort daarna op de grond met een hoofdwond. Hij wordt samen met een andere demonstrant behandeld door een toegesnelde ambulance.

Een EHBO'er meldt aan *Mare* dat er gedurende de middag vijf demonstranten buiten bewustzijn zijn geraakt en dat hij in totaal zo'n twintig gewonde demonstranten heeft behandeld. Een van de demonstranten voor het gebouw valt om onduidelijke redenen, waarna een worsteling met meerdere demonstranten en een agent te zien is. Meerdere demonstranten reageren boos en de omgevallen vrouw trapt richting de agent nadat ze omhoog geholpen is door omstanders.

Als een toeschouwer rond half vier kort met de demonstranten mee scandeert, wordt ze door twee politieagenten bij haar armen gepakt, meegeleid en bij de actiegroep geplaatst. Niet veel later vertellen agenten de toeschouwers dat ze ofwel richting het station moeten lopen, ofwel richting het centrum. Als iedereen daaraan gehoor geeft, schermen politiebusjes de actiegroep af van de voorbijgangers. Maar van-

achter de politiebusjes beginnen mensen naar de demonstranten te roepen: 'You're not alone!' Een van de demonstranten wordt uit de groep geplukt en naar de zijkant van de straat getrokken door twee agenten. Ze stribbelt tegen als de agenten haar telefoon afpakken. Een andere agent staat met wapenstok op de uitkijk, terwijl de rest van de politie omstanders op afstand probeert te houden. Al snel wordt ze door de twee agenten een politiebusje in geduwd, terwijl omstanders 'let her go' schreeuwen.

Intussen is het weer rustig bij de zij-ingang. Daar staan de overgebleven demonstranten arm in arm 'fight for peace and justice' te zingen, terwijl ze omsingeld zijn door politieagenten met schilden en stokken. Twee gewonde demonstranten worden uit de ambulance gehaald, gefuileerd en overgeplaatst naar een politiebusje. Ongeveer een uur later wordt een demonstrant uit de groep gehaald, terwijl ze haar elleboog vasthoudt en met twee mensen in gele hesjes meeloopt. Twee agenten lopen ernaartoe om met haar te praten en na enige tijd wordt ze door de agenten afgevoerd in een politiebusje.

De groep demonstranten voor het Wijnhavengebouw krijgt om kwart over vier het bevel van de politie om zich richting het station te verplaatsen. Na enige aarzeling haken de demonstranten de armen in elkaar en wandelen ze zingend weg. Als de staart van de stoet de Zwarteburg oversteekt, ontstaat er toch chaos. Politie en demonstranten lopen krikkras door elkaar heen. Een politiehond blaft en een ME-busje rijdt een vuilnisbak omver. Een enkeling wordt aangehouden, alle omstanders en de resterende demonstranten worden verdreven. Aan de zijkant van het gebouw blijft nog een

groepje van zo'n dertig demonstranten staan, arm in arm gehaakt. Zij blijven meer dan een uur lang omsingeld door de politie, tot die hen vanaf vijf uur in tweetallen aanhoudt en in arrestantenbusjes afvoert. De laatste demonstrant wordt uiteindelijk rond zes uur in een busje weggedreven. In totaal zijn 75 demonstranten aangehouden. Op sociale media meldt het account Encampment.LeidenTheHague dat om elf uur 's avonds alle arrestanten weer zijn vrijgelaten.

In een statement op de website zegt de universiteit het gebouw te hebben overgedragen aan de politie nadat verschillende demonstranten het gebouw weigerden te verlaten na een vordering: 'Dat is conform de regels bij een bezetting.' Ook kondigde de universiteit aan dat Wijnhaven en Beehive woensdag 'gewoon weer open zijn'. Wel zullen de LV-card-controles 'worden geïntensiveerd' en zal er 'meer beveiliging in het pand aanwezig zijn'.

Op de vraag of de universiteit het optreden van de politie proportioneel vindt, antwoordt woordvoerder Caroline van Overbeeke: 'Alle aanwezigen in het gebouw, inclusief de demonstranten, hebben het gebouw veilig en zelfstandig kunnen verlaten. Het politieoptreden heeft plaatsgevonden buiten op straat.' De deuren van het Wijnhavengebouw zijn door de universiteit op slot gedaan toen er signalen waren dat er een demonstratie of bezetting zou plaatsvinden, aldus Van Overbeeke. 'Er is gesingeld dat een groep gemaskerde demonstranten richting het gebouw kwam. Vervolgens is de deur gesloten en de politie geïnformeerd. Onaangekondigde demonstraties en gezichtsbedekking zijn niet toegestaan.'

Hoe houden we jongens uit de klauwen van de misogynie MAGA-moloch?

'Dat is niet omdat ze te dom zouden zijn, maar ze horen hier gewoon niet thuis. Punt uit.' Er valt een schokkende stilte in het lokaal. Leontien zit in de oppositie en kijkt mij wanhopig aan met een blik van 'Meneer, hoe moet je hierop antwoorden?' Maar ook ik sta met mijn mond vol tanden en een lamme tong. Die 'ze', dat zijn Nederlanders met een migratieachtergrond en de vriendelijke Abel met zijn slonzige Patta-hoodie en vulkanische gezichtslandschap had juist gortdroog en onomwonden die hele bevolkingsgroep definitief uitgesloten van de toegang tot onze school. Het pijnlijke besef dringt tot mij door dat ik pedagogisch niet toegerust ben om dit debat in goede banen te leiden, dit gaat alle handboekjes leraarschap te buiten. Ik had als debatoefening voor mijn wvo-5-klas een Lagerhuis-opstelling bedacht over de stelling dat er op deze overwegend 'witte school' in het Gooi een diversiteitsquotum moest

komen voor nieuwe leerlingen. Maar ik had geenszins zien aankomen dat er werkelijk zulke opgekropte discriminerende denkbeelden naar voren konden komen. Ik voel dat ik als docent hier mijn verantwoordelijkheid dien te nemen en grenzen moet aangeven, aangezien het aperte schokeffect van deze uitlating leidt tot klassikale sprakeloosheid en een beetje schaamrood bij Abel. Dat laatste maakt een ferme daad van leiderschap niet gemakkelijker. Er suizen allerlei didactische mantra's van een veilige leeromgeving en kwetsbare leerlingenuitenditeit als lastige wespen door mijn hoofd, terwijl ik aanvoel dat ik het gezag verlies en er allengs anarchie uitbreekt. Ik moet nu iets doen en besluit om Abel na de les bij me te roepen om hem hierover te spreken. Verkeerde keuze.

Twee vrienden van hem springen op en bieden verontwaardigd weerstand tegen mijn maatregel. Het zou onredelijk zijn, want Abel zegt alleen wat iedereen hier stiekem denkt, en er volgden nog meer van zulke populistische huurfrases. Ik besluit

'Wie, vroegen de keurige kereltjes moedeloos, moeten we dan als voorbeeld nemen?'

keurig Gooise kereltjes: wie moeten we dan als voorbeeld nemen? Tja, dat is een goeie vraag, zelfs een maatschappelijke vraag. Als we daar als samenleving geen antwoord op weten te vinden, slaan de grijpgrage online klauwen van de misogynie MAGA-moloch telkens opnieuw destructief toe.

Het komt er denk ik vooral op aan of we als samenleving een mannelijke ideaal weten te poneren dat niet inherent concurreert met decennialange feministische strijd en verworvenheden. Zo bezien zijn de Tarzanman, een sterke, dappere en competitieve overwinnaar, en de Zuidasman, een beheerste, rationele en ijverige ondernemer, regelrechte vijanden van progressief intersectionele systeemkritiek. Maar tegelijkertijd vinden ze wel weerklank in de harten van vele jonge kerels, of althans aspecten daarvan. Kan je kortom een mannelijke ideaal bedenken dat tegelijk voldoet aan de hedendaagse egalitaire inclusiewensen, of loopt elk geloofwaardig mannelijke ideaal uit op competitieve machtsvererving?

Noten, te hard voor mij om te kraken. Ik heb Abel en zijn vrienden die middag verteld over mijn persoonlijke held: Titus Brandsma. Een iele, intellectuele en gewetensvolle karmeliet die door de nazi's in 1942 is vermoord, omdat hij zich verzette tegen het nationaalsocialisme en opkwam voor persvrijheid. Hij liet in zijn leven een dusdanig spoor van goedheid en liefde na dat hij in 2022 heilig werd verklaard. Je hoeft je nu niet spontaan te laten dopen zei ik ze, maar zolang jullie voorbeeld geen daadkrachtige liefde predikt, behoort hij tot het tuig van Laban. Zo liet ik ze die middag in heilzame verwarring achter.

Henrik Laban studeert Neerlandistiek

Geef een vinger en ze pakken je hand

De beslissing om de internationale bachelor psychologie stop te zetten, leidt tot verontwaardiging onder docenten en studenten. ‘Mensen hebben slapeloze nachten.’

DOOR ELSE VAN DER STEEG

‘Boosheid, ongelof, schrijnend’, zijn de reacties op het plan om de internationale bachelor psychologie te schrappen. Verschillende universiteiten kozen voor deze maatregel in een poging tot bezuinigen, en om te proberen de Taaltoets Anderstalig Onderwijs (TAO) af te wenden. De universiteit wil vanaf 1 september 2027 beginnen met afbouwen ‘onder voorwaarde dat de politiek de verplichte TAO voor de bestaande opleidingen uit de wet schrapt’.

Maar bij de opleiding psychologie levert de beslissing alleen maar meer zorgen op. ‘Ik denk niet dat je Den Haag hiermee tevreden gaat stellen’, zegt hoogleraar cognitieve psychologie Mariska Kret. ‘Ik denk eerder dat ze denken: goh, die gaan makkelijk mee. Je geeft ze een vinger, en ze nemen de hele hand.

‘Het is echt doodzonde, we deden het internationaal gezien hartstikke goed: we haalden veel subsidieaanvragen en beurzen binnen, zoals ERC’s vanuit de Europese Unie. Alles wat we de afgelopen jaren hebben opgebouwd wordt uitgevlakt. Dat krijg je niet zomaar weer terug.’

‘In de wandelgangen waren mensen er al wel bang voor’, aldus Kret. ‘De afgelopen jaren is er meer druk uitgeoefend op internationale staf om Nederlands te leren. Als nog kwam dit besluit als een enorme schok. We voelen ons niet gewaardeerd en begrepen.’

‘Het is echt problematisch’, zegt universitair hoofddocent klinische psychologie Eiko Fried. ‘Mensen hebben hier slapeloze nachten om. Ik kom uit Duitsland en heb in veel verschillende landen gewoond. Ik koos juist voor Nederland, omdat dit soort dingen hier niet gebeurd. Nederland was economisch slim bezig door jong talent aan te trekken en hier te houden.

‘Als docenten vanaf dag één al hun onderwijs in het Nederlands moeten geven, verlies je geweldige onderzoekers van over de hele wereld: die komen hier niet meer werken. En dat terwijl Nederland momenteel wereldwijd in aanzien staat op het gebied van psychologisch onderzoek.’

Hij begrijpt de keus van de universiteit niet om pro-actief de regering tegemoet te komen. ‘De Universiteit Leiden is 450 jaar oud, universiteiten in Nederland hebben een machtspositie in het land. Ik snap niet dat ze al op voorhand toegeven aan zo’n potentiële dreiging van de overheid. Daarmee geef je je onderhandelpositie bij voorbaat al op. Dat is geen goede strategie.’

Nederlandse studenten schrijven zich ook in voor de En-

gestalige vakken, aldus Fried. ‘Ze willen beter Engels leren, ze willen in het Engels studeren en papers schrijven. Dat moet je kunnen als je een PhD wil doen.’

Kret beaamt dat. ‘Wetenschap is nu eenmaal internationaal. Ik werk meer met internationale mensen dan met Nederlanders. Als studenten alleen maar te maken krijgen met Nederlandse studenten en staf, bereiden we ze helemaal niet voor op de academische wereld. Internationale studenten zijn de meest gemotiveerde studenten, dat is gewoon zo. Nederlandse studenten trekken zich daar weer aan op.’

Fried: ‘Psychologen hebben ook een cruciale rol in de maatschappij. Daarbij: ik heb een ERC-beurs, dus ik breng beurzengeld van de EU naar Nederland met mijn onderzoek. Een deel van dat geld gaat direct naar de universiteit. Daarmee wordt onderhoud aan het gebouw gepleegd, personeel ingehuurd, noem maar op. We gaan zo minder talent aantrekken. Het is zo waardevol om verschillende perspectieven te hebben van niet alleen Nederlandse, maar ook internationale studenten.’

‘We voelen ons niet gewaardeerd en begrepen’

‘In de groepsapps van de internationale studenten gaat het ook rond’, vertelt derdejaars bachelorstudent Klaudia Cymerman. ‘Iedereen maakt zich zorgen en is negatief over het plan.’ Cymerman kwam vanuit Polen om in Leiden te studeren. ‘Ik wilde een Engelstalige bachelor doen, dat biedt veel meer kansen dan een Poolse. Ik heb ook naar Denemarken gekeken, maar daar werden toen al de Engelstalige studies beperkt.

‘Ik koos voor Nederland omdat het een heel open en welkomend land was. Van veel studiegenoten weet ik ook dat ze daarom voor Nederland kozen. Maar ik merk nu al dat het steeds moeilijker wordt om hier te zijn als international. Ik probeer Nederlands te leren, maar als dat bij mijn bijbaan niet lukt, reageren mensen steeds vaker met: “Leer Nederlands”.’

Het is zeker niet zo dat studenten hier alleen komen voor de opleiding en dan weer vertrekken, zegt Cymerman. ‘Ik wil hier blijven voor mijn master, de taal beter leren en dan de GGZ-opleiding doen zodat ik in Nederland als psycholoog aan de slag kan.’ Ze is niet de enige, vertelt ze. ‘Veel medestudenten willen in Nederland blijven om hier een leven op te bouwen en aan het werk te gaan.’

Tsukioka Yoshitoshi, Ichikawa Danjuro IX als Kusunoki Masatsura bij de strijd van Shijonawate, 1886

Diplomaten boos over ‘dodelijke bezuiniging’

Wetenschappers en diplomaten verzetten zich tegen de halvering van de universitaire bijdrage aan het International Institute for Asian Studies (IIAS). Er zijn driehonderd steunbetuigingen gestuurd. ‘Dit is arrogante minachting.’

DOOR VINCENT BONGERS

Om de klappen van de bezuinigingen van het kabinet op te vangen, moet de universiteit dertig miljoen euro besparen. Een van de slachtoffers is het IIAS. Het college besloot onlangs om de financiering van het instituut in vier jaar met 50 procent te korten. In de universiteitsbegroting staat dat IIAS jaarlijks rond de twee miljoen euro ontvangt van het college. Dat zou dus gereduceerd worden tot een miljoen. Eerder noemde instituutdirecteur Philippe Peycam in *Mare* de keuze van het college ‘een verschrikkelijk besluit’: ‘Twee derde van onze begroting komt van de universiteit.’ Het dagelijks bestuur van IIAS wil voorlopig niet publiekelijk verder ingaan op de bezuinigingen.

Bij de Leidse opleidingen van Asian Studies is veel onbegrip over de besparingen. Nira Wickramasinghe, hoogleraar Moderne Zuid-Aziatische Studies, was van 2016 tot 2018 voorzitter van de board of directors van het instituut. ‘Het is schokkend dat zo’n wereldwijd gerenommeerd instituut zo hard wordt geraakt. Het is treurig dat het college van bestuur zo de indruk geeft dat Asian Studies niet belangrijk zijn, terwijl er in Leiden juist zoveel op dat gebied gebeurt. Mocht het instituut wegvallen dan is dat een groot verlies.’

‘Als je de helft van het budget wegsnijdt, is dat vrij dodelijk’, vertelt Paul van der Velde, die tot aan zijn pensioen in 2021 bij het instituut werkte. Hij startte in 1993 *The Newsletter* van het instituut en richtte in 1998 de eerste International Convention of Asia Scholars (ICAS) op. ‘De publicatie heeft een bereik van 100.000 lezers en ICAS is een van de belangrijkste congressen op het gebied van Asian Studies in de wereld.’

Van der Velde vindt dat het bestuur het werk van het instituut nooit op waarde heeft geschat. ‘Toen wij in 2019 in Leiden ICAS organiseerden, stond heel de stad in het teken van de conferentie. Bij de opening moest ik echter zeggen: “Helaas is de rector niet aanwezig, want hij is aan het vissen in Drenthe.” Dat had natuurlijk nooit mogen gebeuren.’

Bij Asian Studies, maar ook daarbuiten, wordt het instituut wel belangrijk gevonden. ‘Er zijn zo’n driehonderd personen die brieven met steunbetuigingen voor IIAS hebben gestuurd’, aldus Wickramasinghe. Het instituut bevestigt dat al voor het collegebesluit was genomen er inderdaad 300 brieven van steun van instellingen en personen zijn ontvangen. Deze brieven kwamen ook van Leidse faculteiten, instituten en uit het buitenland. Ook is er steun van diplomaten. De Filipijnse ambassadeur kwam langs en het instituut

werd uitgenodigd door de Vietnamese, Indiase en Indonesische ambassadeur om over de zorgelijke situatie te praten. Vladimir Tikhonov, voorzitter van de Association for Korean Studies in Europe, greep naar de pen. Hij schrijft dat het voortbestaan van het instituut met ‘arrogante minachting’ wordt benaderd. ‘We hopen dat uiteindelijk de rationaliteit zal zegevieren en dat de bezuinigingen worden ingetrokken. Het is moeilijk om je Asia Studies voor te stellen zonder IIAS.’

Een van de Leidse briefschrijvers is Maghiel van Crevel, hoogleraar Chinese taal en literatuur. Hij mailt aan *Mare* dat het IIAS een uitzonderlijke rol speelt bij de stimulering van internationale samenwerking. ‘Via het fellowships-programma haalt het elk jaar fantastische onderzoekers naar Leiden die intensief samenwerken met lokale collega’s.’

Wickramasinghe is het daarmee eens. ‘Het programma is het enige in zijn soort in Nederland of zelfs in Europa. Deze fellows doen onderzoek maar zitten ook in promotiecommissies, geven gastcolleges en workshops. Misschien heeft het college het idee dat ze hier vakantie komen vieren, maar dat is zeer zeker niet het geval.’ ‘Het instituut is ook belangrijk voor partnerorganisaties in het buitenland’, vertelt de Canadese antropoloog Jacob Nerenberg die in 2023-24 fellow van het instituut was, en nu universitair docent is aan Aix-Marseille Université. ‘Dit gaat niet alleen om het IIAS maar ook om de relaties van Nederland met landen zo uit-eenlopend als Indonesië en Senegal. Als ik de Nederlandse overheid was, zou ik me hier ook zorgen om maken.’

De relatie met de Airlangga universiteit in Surabaya is bijvoorbeeld belangrijk, legt hij uit. ‘Zij hebben een nieuw instituut AIROC opgericht, en IIAS heeft daar een grote rol in gespeeld. Indonesische universiteiten bouwen veel nieuwe internationale relaties op. Het IIAS is gespecialiseerd in het opbouwen van dit soort

duurzame relaties.’

‘Juist in deze gespannen tijden zouden organisaties die verbinding hoog in hun vaandel moeten hebben staan en een speerpunt moeten zijn bij het ontwikkelen van kennis in Nederland’, stelt Elmer Veldkamp, universitair docent Korea Studies. ‘Wie gaat er straks voor zorgen dat Nederlandse burgers, het bedrijfsleven, maar vooral ook diplomaten en politici nog kunnen omgaan met grote groepen mensen elders op deze aarde, als de mogelijkheid tot netwerken en de kennis en dialoog over wat hen beweegt wordt wegbezuinigd?’

‘De zichtbaarheid en de slagkracht van het IIAS zullen sterk verminderen, met alle gevolgen van dien voor Aziëstudies in Leiden’, aldus Van Crevel, die hoopt op een ‘heroverweging van de voorgenomen bezuinigingen’. ‘Een reputatie als die van het IIAS en een netwerk van individuen en instellingen zoals in Leiden bouw je niet zomaar op. Het maakt Leiden aantrekkelijk voor getalenteerde wetenschappers en studenten van elders, met een combinatie van uitzonderlijk sterke bibliothecaire voorzieningen en cutting-edge hedendaags onderzoek.’

Het instituut is heel erg vernieuwend, stelt Van der Velde. ‘Het is altijd op zoek naar nieuwe projecten en onverwachte verbin-tissen. Niet alleen met de academische wereld maar ook met de mensen in het veld. Ze zorgen ervoor dat een breder deel van de maatschappij doordringt tot de academische wereld en een stem krijgt. Door de universiteit wordt daar tot mijn spijt weinig waarde aan toegekend.’

De bezuinigingen betekenen niet per se het einde van IIAS. ‘Het instituut wordt nu gedwongen om naar andere mogelijkheden te kijken. Samenwerken met andere universiteiten en instituten wellicht. Ik zie ze daartoe wel in staat. Het geeft ook nieuwe energie.’

Tripadvisor voor medicijnen

‘We doen ons best, maar het is soms vechten tegen de bierkaai’

Hoogleraar en oud-politicus Agnes Kant is directeur van Bijwerkingencentrum Lareb. In haar oratie pleitte ze voor meer onderzoek. ‘Het aantal sterfgevallen wordt onderschat.’

DOOR VINCENT BONGERS
FOTO ANP

Dat geneesmiddelen dodelijk kunnen zijn, bewijst een incident met een 55-jarige man die het plots heel benauwd kreeg. Zijn keel zwol op en hij verloor zijn bewustzijn.

Zorgverleners probeerden hem te reanimeren en te intuberen, oftewel een buisje in de luchtpijp in te brengen. Ook een zogeheten tracheotomie, waarbij een snee in de luchtpijp wordt gemaakt om de ademhaling te herstellen, mocht niet baten. De man overleed in het ziekenhuis.

‘Zwelling van het gezicht, keel en de strottenhoofd is een bijwerking die bekend is van zogeheten ACE-remmers, geneesmiddelen die worden voorgeschreven bij hoge bloeddruk’, vertelt Agnes Kant (58). ‘De zwelling is in eerste instantie heel vervelend, maar het kan ook helemaal verkeerd aflopen als er niet op tijd wordt ingegrepen zoals blijkt uit dit vreselijke voorval.’

Kant, voormalig Tweede Kamerlid en partijleider van de SP, is sinds 2013 directeur van Bijwerkingencentrum Lareb. Ze hield onlangs haar oratie als bijzonder hoogleraar Innovatie van farmacovigilantie (dat waakzaamheid over geneesmiddelen betekent) aan het Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC).

Enige tijd na het dodelijke incident met het bloeddrukmedicijn kreeg een man tijdens een rit op de Duitse Autobahn in Duitsland een dikke, gezwollen tong. Ook hij gebruikte een ACE-remmer. Toen hij op zijn mobiel naar informatie zocht, kwam hij terecht op de site van Lareb waar hij een bericht over de bijwerking las. Hij realiseerde zich direct de ernst van de situatie en reed naar het dichtstbijzijnde ziekenhuis, waar hij gelukkig op tijd geholpen werd.

De informatie die het centrum verstrekt over bijwerkingen kan levens redden, schetste Kant in haar oratie. ‘Vandaar ook de titel “Bijwerkingen zijn geen bijzaak”.’

Wat doet Lareb precies?

‘Het is een meld-en-kenniscentrum dat probeert inzicht te krijgen in bijwerkingen. Vervolgens maken we die informatie ook beschikbaar voor iedereen. We hebben geen invloed op wat hulpverleners doen met die kennis. Wij zitten niet op de stoel van de dokter.’

Heeft u een beeld van hoeveel doden er door bijwerkingen vallen?

‘Nee. Er is een aantal, al wat oudere, onderzoeken dat een indicatie geeft. In een studie uit 2013 werden bijna 50.000 ziekenhuisopnames toegeschreven aan medicatieproblemen. Zo’n 1000 hiervan hadden een fatale afloop. Dit zijn echter alleen de overlijdens die geregistreerd worden bij acute ziekenhuisopnamen.

‘Ik ben er heel zeker van dat het aantal sterfgevallen wordt onderschat. We weten bijvoorbeeld niet wat er in een verpleeghuis of bij mensen thuis gebeurt. Daar zijn ook sterfgevallen door bijwerkingen waar wij geen zicht op hebben. Verder zijn lang niet alle bijwerkingen van medicijnen bekend. Zelfs als bepaalde nadelige effecten wel bekend zijn, worden die niet altijd als zodanig herkend.

‘Het gaat ons niet alleen om ernstige gevallen die leiden tot ziekenhuisopnames of erger. Mensen kunnen ook gewoon last ondervinden van bijwerkingen zoals diarree, jeuk en hoofdpijn. Het is belangrijk om dat serieus te nemen en te kijken wat je daaraan kunt doen.’

U vindt dat er meer aandacht moet komen voor onderzoek naar bijwerkingen. Wat zijn de voornaamste tekortkomingen?

‘Het gaat te langzaam. Geneesmiddelen zijn soms al tien jaar of langer op de markt als we een bijwerking ontdekken. Dat moet veel sneller aan het licht komen.

‘Over specifieke groepen weten we te weinig. Dat geldt bijvoorbeeld voor zwangere vrouwen. Van zeven op de tien geneesmiddelen is niet bekend of ze veilig zijn tijdens de zwangerschap. Ik vind dat vrij ernstig. Het is niet alleen deze groep waar te weinig onderzoek naar wordt gedaan: dat geldt ook voor kinderen en ouderen.

‘Daarnaast weten we nog lang niet alles over waarom een specifiek persoon last krijgt van een bepaalde bijwerking. Genen, levensstijl en geslacht zijn allemaal factoren die invloed hebben. Zolang je daarop niet goed zicht hebt, is oplossingen bedenken lastiger.’

Het LUMC en het Haga Ziekenhuis doen hier inmiddels onderzoek naar, toch?

‘Dat gaat met name over de snelheid. Als we een melding van een mogelijke bijwerking krijgen, gaan we zoeken of er in die ziekenhuizen patiënten zijn bij wie dit ook speelt. We gaan dus actief op zoek naar meerdere vergelijkbare gevallen. Tot nu toe hebben we al in totaal 134 vermoedens van bijwerkingen op deze manier kunnen traceren en melden. En dit heeft ook al bijgedragen aan nieuwe inzichten in bijwerkingen.’

U stelt een soort Tripadvisor voor bijwerkingen voor.

‘We maken nog veel te weinig gebruik van de ervaringen van patiënten. Het idee is om die beter in kaart te brengen. Ik maak de vergelijking met Tripadvisor. Als je terugkomt van een vakantie zit er al een mailtje in je inbox met de vraag wat je vond van je hotel. Met Tripadvisor kun je al dat soort ervaringen delen, zodat andere mensen ook iets hebben aan wat jij hebt meegemaakt.

‘Zoiets doen we ook voor patiënten die geneesmiddelen gebruiken, dat heet de Bijwerkingmonitor. Mensen vinden het fijn om hun ervaringen te delen en zo komen we toch aan informatie die je anders niet krijgt. In de verwijzing naar Tripadvisor zit ook een beetje een knipoog naar een trip met recreatieve drugs. Uiteraard gaat het alleen om geneesmiddelen.’

Er moet volgens u een apart fonds komen voor meer onderzoek naar bijwerkingen.

‘Ja, we worden gefinancierd voor het meldsysteem, maar je wilt ook al die andere tekortkomingen aanpakken. Onderzoek naar bijvoorbeeld de veiligheid van geneesmiddelen tijdens de zwangerschappen moet wel gefinancierd worden en dat gebeurt amper.’

Het kabinet bezuinigt juist op onderwijs en onderzoek. Dat rijmt niet met de wens naar meer onderzoek.

‘Niet echt, nee.’

Wat vindt u van die plannen?

‘Om het in het Engels te zeggen: “Penny wise, pound foolish”. Het is gewoon heel dom en schadelijk voor de samenleving. Wetenschappelijk onderzoek, ook ons onderzoek, levert op de lange termijn maatschappelijke winst op. In de politiek is de korte termijn vaak belangrijker, dan zet je gewoon een streep door onderwijs en wetenschap. Lekker makkelijk, maar met z’n allen worden we er niet beter van. Ik vind dat ernstig en zorgelijk. Ook over de financiering van bepaalde activiteiten van Lareb is onzekerheid.’

Tijdens corona werd er ontzettend veel mis- en desinformatie verspreid over vaccins. Hoe ging u daarmee om?

‘Ging? Dat is nog steeds zo.’

Hoe gaat u daarmee om?

‘Ik vind het heel moeilijk. Het enige wat we kunnen doen is mensen die met vragen zitten de juiste informatie verstrekken. Maar helaas zijn er ook personen in de samenleving die ons stelselmatig wantrouwen. Hun vragen hebben uitsluitend het doel dat wantrouwen te voeden. Elk antwoord dat je dan geeft, wordt vervormd, misbruikt en niet vertrouwd.’

Worden jullie ook bedreigd?

‘Er zijn minder aangename situaties geweest, laat ik het daar maar bij houden. Waar ik het meest last van heb, is dat het tegen mijn natuur ingaat om niet met mensen in gesprek te gaan. Soms moet ik het na een aantal vragen toch opgeven, omdat mijn antwoord niet uitmaakt. Dat vind ik heel vervelend. Ik wil mensen overtuigen dat wij onafhankelijke, betrouwbare informatie geven. Overtuigen lukt alleen niet altijd. Ik kan dat niet van me laten afglijden.’

In de context van mis- en desinformatie zijn influencers op social media een belangrijke factor. Moeten er Lareb-influencers komen?

‘Daar willen we meer aan doen. Met objectieve en genuanceerde informatie verover je social media alleen niet. Het hele verdienmodel is er natuurlijk op gericht om extremen in de picture te krijgen. Het moet emotioneel en polariserend zijn, dan gaat het rond. Het is moeilijk om daartussen te komen. Het enige wat je kunt doen is mensen zelf juist informeren en waarschuwen dat niet alles klopt. En zeggen dat wie betrouwbare informatie wil inwinnen bij ons moet zijn. We doen ons best. Alleen is het af en toe wel vechten tegen de bierkaai.’

Bent u nog actief in de SP?

‘Ik ben vorig jaar gestopt als lid van het partijbestuur omdat ik het te druk heb. Ik roer me nog altijd graag in maatschappelijke discussies, dat is breder dan partijpolitiek. Ik maak me zorgen over de grote bezuinigingen op wat van waarde is.

‘We moeten waakzaam zijn. Daar roep ik ook tot op in gesprekken met mensen. Wat hier, maar ook bijvoorbeeld in de VS, gebeurt, waait niet zomaar over. Om me heen bespeur ik soms een bepaalde gelatenheid, terwijl betrokkenheid juist zo nodig is.’

Beeld uit Undone. Amazone Prime

Werkelijkheid of niet: je weet het niet

Beeld uit Montage of Heck. Universal Pictures/НАО

Beeld uit Danse Macabre

De gelauwerde animator en regisseur Hisko Hulsing (*Montage of Heck*, *Undone*) maakt nu een film over de wederopstanding van fascisme en oorlog in Europa, geïnspireerd door Sjostakovitsj en de demonische ideeën van rapper Kid Cudi. ‘Op mijn vijftiende was ik constant stoned.’

DOOR VINCENT BONGERS

Een reusachtig skelet gekleed in een militair uniform rent door een stad. Het wezen heeft een soldatenhelm op en beweegt zich voort als een aapachtige duivel, een spoor van vuur en vernietiging achter zich latend. Het is een surrealistisch beeld uit de nieuwe korte animatiefilm *Danse Macabre* van Hisko Hulsing (53) die in 2026 moet verschijnen. Op woensdag 14 mei vertelt de schilder, animator en regisseur in het Lipsius over zijn werk. ‘De film is gebaseerd op het *scherzo* uit de *Symfonie nr. 10* van Sjostakovitsj. Ik hoorde dat stuk op mijn vijftiende en zag daar allerlei beelden bij’, vertelt Hulsing via videoverbinding uit Wenen, waar hij momenteel *artist in residence* is in het museumkwartier. Achter hem staan twee olieverfschilderijen die hij voor *Danse Macabre* maakte. ‘Veel later, rond 2015, zat ik met de rapper Kid Cudi in een geluidsstudio in Los Angeles. Hij had mij uitgenodigd om een videoclip te maken. Het ging niet zo goed met hem, hij zat de hele avond te blowen, te snuiven en LSD te nemen. Zijn ideeën waren demonisch en krankzinnig. Het project ging uiteindelijk niet door, maar de schetsen die ik geïnspireerd door Kid Cudi maakte, pasten bij wat ik altijd al wilde doen met het stuk van Sjostakovitsj. ‘Ik wilde een *Fantasia*-achtige film maken, de beroemde Disney-animatie met Mickey Mouse als tovenaarsleerling, maar dan over de wederopstanding van het fascisme en de geest van oorlog die weer rondwaart in Europa. Het idee ontstond toen de MH17 was neergeschoten en de Russen al actief waren in delen van Oekraïne. De film is een nachtmerrie over oorlog en is inmiddels nog actueler geworden. ‘De kracht van kunst is dat het je een nieuw venster op iets kan geven. Mijn buurman in Amsterdam was door de vreselijke beelden uit Gaza en Oekraïne een beetje afgestompt geraakt. Maar toen ik hem het *moving storyboard* liet zien van *Danse Macabre* kreeg hij tranen in zijn ogen.’ Hulsing regisseerde onder andere de succesvolle

serie *Undone* voor Amazon, *The Sandman*, *A Dream of a Thousand Cats* voor Netflix en was verantwoordelijk voor de animaties in *Montage of Heck*, de documentaire over Nirvana-zanger/gitarist Kurt Cobain. Voor zijn werk ontving hij veel prijzen en lovende recensies. ‘Door dat succes dacht ik in al mijn arrogantie: nu wil iedereen een film met mij maken. Dat bleek niet zo te zijn. Animatie voor volwassenen is een soort niche. Op televisie zie je het niet zo heel veel. De studio’s in LA waren niet geïnteresseerd. Uiteindelijk wordt het een coproductie van vijf landen. Het is zo belachelijk duur om te maken. De film duurt vijf minuten, elk land betaalt als het ware een minuut.’ Hulsing maakte al eerder twee korte films, waaronder *Junkyard*, een rauw portret van een gedoemde vriendschap tussen twee jongens. Een caravan met daarin een drugslab gaat inclusief *cook* in vlammen op. Die gebeurtenis speelt de hoofdrol in een hallucinante drugstrip van een van de personages. ‘Het is enigszins geïnspireerd op mijn eigen jeugd. Ik had als kind in Amsterdam een vriend met wie ik kattenkwad uithaalde. Bij hem en zijn broer, met wie ik ook bevriend was, ging dat steeds verder. Zij gingen stelen en dat was voor mij *not done*. Ik heb hem niet verraden, maar kan me nog herinneren dat ik me in de bossen verstopte en hij me moest zoeken. Ik wilde gewoon niks meer met hem te maken hebben. Het is een goed dramatisch gegeven voor een film. ‘Al is niet veel van wat je in de film ziet echt gebeurd, de paranoia door drugsgebruik heb ik wel zelf meegeemaakt. Ik zat op het Montessori Lyceum en daar ga je blowen als je twaalf bent. Toen ik vijftien was, hadden we een wietplantage met dertig planten. Ik was de hele dag door stoned. Iedereen die veel blowt, kent momenten van angst en paranoia. Bij mij was dat op een gegeven moment een soort van constante staat. Ik noem het psychose, al heb ik nooit een diagnose gehad.’ Die ervaring verwerkte Hulsing ook in de door hem geregisseerde serie *Undone*. Na een auto-ongeluk krijgt

een jonge vrouw Alma visioenen van haar overleden, mogelijk vermoorde, vader. ‘Je weet als kijker nooit precies wanneer je nou in de realiteit zit en wanneer niet. Dat heeft mij altijd geboeid. Het is onduidelijk of Alma speciale gaven heeft of lijdt aan schizofrenie. In een scène zit de overleden vader in de ziekenhuiskantine te babbelen met Alma over een *grilled cheese sandwich*. Dat lijkt dan de werkelijkheid. Maar opeens – *BAM!* – wordt alles weer uiteengereten en wordt ze wakker in haar ziekenhuisbed.

‘Het script is echt super. Elke pagina had ik of tranen in mijn ogen of moest ik heel erg lachen. Ik dacht echt: wow. Zeker toen later bleek dat ik met gerenommeerde acteurs als Bob Odenkirk en Rosa Salazar ging werken. Voor deze serie gebruikten we namelijk de rotoscope-techniek: dat houdt in dat je acteurs *live action* opneemt en dat gebruik je vervolgens als basis voor de animaties. Je trekt de acteurs als het ware over.’ Hoewel Hulsings animatie voor *Montage of Heck* wereldwijd met lof werd overladen, had de gigantische klus hem bijna genekt. ‘Toen snapte ik waar mensen een burn-out van krijgen. Ik stuurde alles aan, regelde alles zelf. Dat bleek onmogelijk te zijn. Het stortte als een kaartenhuis in elkaar. Daar kwam nog bij dat de producenten in LA bijna elke dag belden om te vragen wanneer ik de eerste minuut af had. Regisseur Brett Morgen keurde ook nog eens alles af wat ik deed.

‘Er zat geen ritme meer in mijn hartslag en ik kreeg heel rare visioenen van enge gezichten. Slapen ging niet meer. Om twee uur ’s nachts om ik uit mijn bed gestapt en achter mijn laptop gaan zitten. Ik schreef een conceptmailtje aan Morgen om de stressvolle gedachten uit mijn hoofd te krijgen: “*Dear Brett, I cannot live up to your expectations. So hereby I resign...*” Ik wilde op opslaan klikken, maar drukte op verzenden. Ik zat vervolgens helemaal bevroren achter de computer. *Fuck, wat heb ik gedaan?* Maar daarna werd ik opeens helemaal kalm, want ik dacht: ik moest dit gewoon zeggen.

‘Binnen vijf minuten belde Morgen op. Hij had een halve hartverzakking gekregen door mijn mail, want de animatie was het enige dat nog moest worden gedaan. Zijn stem was een octaaf hoger dan normaal: “*What do you want? You want more money?*” Achteraf gezien had ik daar ja op moeten zeggen. ‘Uiteindelijk is het allemaal goed gekomen. Tijdens een screening van de film die nog niet af was, werd heel enthousiast gereageerd, ook op de animatie *in progress*. Cobains weduwe Courtney Love en dochter Frances Bean waren erbij en vonden het geweldig. Vanaf dat moment kreeg ik echt het vertrouwen. Het was echt keihard werken. Veertien uur per dag, zeven dagen in de week. Op de dag van de deadline heb ik nog drie schilderijen gemaakt voor de achtergrond van de animaties.’

Ontmoeting met animator Hisko Hulsing, Lipsius, woensdag 14 mei, 19.30 - 21.00 uur

Waarom je op ons moet stemmen

Van 12 tot en met 15 mei zijn de verkiezingen voor de studentenpartijen in de universiteitsraad. De fractievoorzitters leggen uit wat ze willen bereiken.

FOTO MARC DE HAAN

Stemmen op studentenpartijen in de universiteitsraad kan van 12 tot en met 15 mei

‘Stoppen met undercoveracties’

Michel Vermeer is lijsttrekker van de Democratic Students Party - Students Collective (DSP-SC).

Wat is het eerste waarop jullie zouden bezuinigen?
‘Ik denk dan aan het bestuursbureau en de communicatieafdelingen van de universiteit. Het bestuursbureau is gigantisch gegroeid de afgelopen tijd, met veel medewerkers per afdeling. We hebben ontegenzeggelijk veel communicatiemedewerkers. Die zijn zeker belangrijk, begrip me niet verkeerd, maar ze zijn niet zo belangrijk als onderwijs en onderzoek. Het bestuursbureau is secundair en in deze tijden moet je het secundaire toch wel wat klappen op laten vangen.’

Waar zou je niet op bezuinigen?
‘Sowieso niet op onderwijs en onderzoek, dat is waar op een universiteit zich echt primair moet richten. Dat moet zoveel mogelijk worden beschermd, ook de kleine studies.’

Wat zou je aan de universiteit willen veranderen als je carte blanche had?
‘Ik zou het liefst willen dat het college van bestuur besluit om alle banden met Israëlische universiteiten te verbreken. Ik verwacht wel, ook kijkend naar andere universiteiten, dat de commissie die daarover adviseert gaat zeggen dat de universiteit meehelpt aan mensenrechtenschendingen. De enige vraag die ik heb: gaat het college dat overnemen? Wij gaan er hard voor knokken. En we blijven ervoor strijden dat de undercoveracties van beveiligers onmiddellijk moeten stoppen.’

‘Versimpel inschrijvingen’

Nadine Potters is lijsttrekker van de Partij voor Bèta en Medische Studenten (PBMS).

Wat is het eerste waarop jullie zouden bezuinigen?
‘Het lijkt me niet een goed plan om één ding helemaal weg te bezuinigen. Ik zou vooral kijken hoe je breed kunt bezuinigen en of je het over alle lagen van de universiteit kan verdelen. Bijvoorbeeld op het bestuursbureau, maar ook op de opleidingen. Dan is het zo eerlijk mogelijk verdeeld en zorgen we dat de bezuinigingen studenten niet te hard raken.’

Waar zou je niet op bezuinigen?

‘Waar we voor willen waken is dat studentassistenten te hard worden geraakt. Ze zorgen voor zo’n groot deel voor het begeleiden van onderwijs, het nakijken, en dragen bij aan de kwaliteit van onderwijs en de overdracht van kennis. Omdat ze losse contracten hebben, kan makkelijk op hen worden bezuinigd. Bij medewerkers met een vast contract moet je een heel proces door.’

Wat zou je aan de universiteit willen veranderen als je carte blanche had?
‘Het versimpelen van het inschrijffproces. Het geeft studenten nu veel stress en mensen lopen er studiepunten door mis. Daar zijn we het afgelopen jaar mee bezig geweest, maar daar gaan we mee door. Als je het versimpelt zou je er ook veel geld mee kunnen besparen.’

‘Bezuinig niet op studentenwelzijn’

Saachi Ramrattansing is lijsttrekker van de Ondernemende Studenten Leiden (ONS).

Wat is het eerste waarop jullie zouden bezuinigen?
‘Het marketingbudget van de universiteit mag wel wat kleiner. De universiteit doet momenteel aan greenwashing en gebruikt veel duurzaamheidsinitiatieven als marketingtruc, in plaats van dat die initiatieven echt groen zijn en bijdragen aan een duurzaamheidsdoel. ‘De Leiden University Green Office organiseert bijvoorbeeld veel leuke activiteiten, maar daar komen meestal geen diepgaande onderwerpen aan bod. Ik zou dat liever gebruiken om echt aan duurzaamheid te werken.’

Waar moet absoluut niet op worden bezuinigd?
‘Studentenwelzijn en de psychologische ondersteuning van studenten. Studenten hebben het best moeilijk en de universiteit kan echt helpen om ieders studententijd beter te maken. Dankzij onze nieuwe, leuke regering mag de universiteit overal op gaan bezuinigen en we moeten waken dat we dan te makkelijk denken: er zijn genoeg mensen bij wie je op de universiteit terecht kunt, we kunnen er best wel eentje missen. Het lijken kleine dingen waar je dan in gaat snijden, maar die kleine dingen hebben een grote impact.’

Wat zou je aan de universiteit willen veranderen als je carte blanche had?
‘Dat studenten meer ruimte krijgen om zich breder te

ontwikkelen, bijvoorbeeld door een bestuursjaar of vrijwilligerswerk te doen. Zelf heb ik ook altijd vrijwilligerswerk tijdens mijn studie gedaan en dat heeft mij zoveel inzicht geboden in hoe de wereld werkt en een breder perspectief gegeven op het leven. ‘Het is belangrijk dat de universiteit een student hierin steunt, bijvoorbeeld door stagevacatures te plaatsen, studenten te begeleiden met het opstellen van hun cv of het mogelijk te maken om een bestuursjaar te doen buiten de studie. De universiteit doet al wel steeds meer, maar ik denk dat het nog wel meer kan.’

‘Koemelk en vlees in de kantine’

Lobke Jegen is lijsttrekker van de Vrijmoedige Studentenpartij (VSP).

Wat is het eerste waarop jullie zouden bezuinigen?
‘Er moet goed worden gekeken naar studies die een bepaalde politieke conformiteit hebben of ideologisch gedreven zijn. Die studies horen niet bij een universiteit. Ik heb geen voorbeeld, maar wij vinden dat hier onderzoek naar moet worden gedaan.

‘Wij geloven ook dat diversiteitsprogramma’s en safe spaces de weerbaarheid van studenten niet ten goede komt. Je krijgt er bepaalde klikjes door, waardoor men-

sen juist minder met elkaar in gesprek gaan. Dat is zorgelijk, zeker op een universiteit.’

Waar moet juist niet op worden bezuinigd?
‘Op kleinschalig onderwijs. Bij veel vakken heb ik intensieve werkgroepen tot dertig man, die werken veel beter dan werkgroepen die worden opgenomen en die je thuis kan kijken. Het hoort bij een universiteit dat je met elkaar in gesprek gaat over de stof en het komt de onderwijskwaliteit ten goede.’

Wat zou je aan de universiteit willen veranderen als je carte blanche had?
‘Wij willen dat ook de conservatievere stem wordt ver-

tegenwoordigd. Als wij in de raad komen, hopen we een voortrekkersrol te spelen voor mensen die hetzelfde vinden als wij maar dat nu nog niet durven uit te spreken. Het moet weer normaal zijn om het oneens te zijn met elkaar en dingen in twijfel te trekken.

‘Ook willen we dat de diversiteit van het aanbod in de kantines behouden blijft en dat niet alles vegetarisch of veganistisch wordt. Koemelk en vlees moeten verkrijgbaar blijven.

‘En we willen dat de Nederlandse voertaal behouden blijft. Sommige vakken van Nederlandse bachelors worden geheel in het Engels gegeven, dat vinden wij niet nodig. Het is belangrijk dat het Nederlands als academische taal behouden blijft.’

‘Meer inspraak in opbouw curricula’

Symen de Lange is lijsttrekker van de Liberale Studentenpartij (LSP).

Wat is het eerste waarop jullie zouden bezuinigen?
‘Door de bezuinigingen zullen er straks minder docenten zijn. Wij denken dat er een hoop nakijkuren kunnen worden bespaard door studenten tentamen digitaal te laten afnemen. Dat moet de standaard worden. Bovendien hebben we op dit moment meerdere digitale systemen voor communicatie, administratie en onderwijs:

Usis, Brightspace en MyStudymap. Wij willen naar één systeem voor zowel studenten als docenten.’

Waar moet juist niet op worden bezuinigd?
‘Wij zien heel erg de waarde in van flexplekken op de universiteit, zoals de Faculty Lounge op het KOG. Die ruimtes zijn essentieel voor studentenwelzijn.’

Wat zou je aan de universiteit willen veranderen als je carte blanche had?
‘Als eerst zouden we meer inspraak van studenten willen in de opbouw van de curricula. We hebben de indruk

dat dat vaak pas aan het eind van een pilot is, dat moet eerder in het proces.

‘Ook willen we een geharmoniseerd inrijkebeleid van tentamens. Bij de ene docent kan het online, bij de andere moet je naar een lokaal komen en heb je een uur inzagetijs. Dat is inefficiënt.

‘Tot slot willen we meer transparantie over studiekosten, zoals verplichte literatuur die studenten moeten kopen of snijsets die medische studenten moeten aanschaffen. Wij willen weten of die kosten echt nodig zijn, en of dit efficiënter kan. Sommige materialen kun je bijvoorbeeld ook met elkaar delen.’

‘We willen nog méér beveiliging’

Anil Boersma is lijsttrekker van de Partij tegen de Student (PTS).

Er moet worden bezuinigd. Wat is het eerste waarop jullie zouden bezuinigen?
‘Mare lijkt ons wel een goed begin. Jullie zijn veel te kritisch op en negatief over de universiteit. Jullie kunnen tenminste de helft minder krijgen. Jullie schrijven altijd negatieve artikelen over bestuurders en schandalen en dragen daarmee bij aan het negatieve beeld van de universiteit. En anders kunnen we ook bezuinigen op de

geesteswetenschappen, dat zijn een beetje vrijetijdsstudies. Ze doen niks. Ze hebben het al te lang goed.’

Waar moet absoluut niet op worden bezuinigd?
‘Het college van bestuur. Dat kan al het geld goed gebruiken. Het college krijgt nu echt te weinig.’

Wat zou je aan de universiteit willen veranderen als je carte blanche had?
‘Er moet meer beveiliging komen. Er zijn al sinds een jaar geleden nieuwe beveiligingsmaatregelen zoals de LU-cardchecks, maar dat is niet genoeg. Ons idee was om

tasers te geven aan beveiligers. We zouden ook graag de gezichtsherkenningcamera’s terug willen, jammer dat ze een paar jaar terug zijn weggehaald. Dat was de schuld van Mare. Wij willen ook het aantal undercoverbeveiligers opschrijven naar een per vijf studenten, om zo signalen van afwijkende meningen vroegtijdig op te pakken en een gevoel van wantrouwen te creëren op de campus. ‘Daarnaast willen we hogere prijzen in de kantines, maar ook hoger collegegeld en minder democratie. Ook willen we dat raadsleden in de universiteitsraad door het college van bestuur worden gekozen en de rest door bedrijven die onderzoek en leerstoelen financieren.’

Strengere beveiliging is nodig vanwege

De universiteit heeft na wvo-verzoeken documenten vrijgegeven over het veiligheidsbeleid. Daarin staan aanleidingen voor de kaartcontroles in het Wijnhavengebouw en het kog, maar door zwartlakken blijft veel onduidelijk.

DOOR MARK REID

In de vrijgegeven documenten, die voor een aanzienlijk deel zijn zwartgelakt, staat de aanleiding voor de sluiting van het Wijnhavengebouw in oktober 2023 niet vermeld. Na die sluiting kwamen er op verschillende faculteitsgebouwen in-gangcontroles. In het Kamerlingh Onnesgebouw (KOG) en het Wijnhavengebouw zijn die nog steeds van kracht. Wel staat er in de stukken dat de universiteit 'naar aanleiding van 7 oktober de beveiliging verscherpt heeft, onder meer met dagelijkse inzet van pro-actieve beveiligers (waarnemers)'. In de niet-zwartgelakte delen van de documenten is niet te vinden waarom het Wijnhaven en het kog specifiek extra beveiliging krijgen. Wel noemt een memo drie dreigingen die zijn overgenomen van de Nationaal Coördinator Terrorisme en Veiligheid, te weten jihadisme, rechts-extremisme, en anti-institutioneel extremisme.

Alleen over die laatste dreiging wordt in een memo uitgeweid met een voorbeeld: 'Te denken valt aan de actiegroepen die bij voortduur het interne gezag in de universiteit aanvallen met de oproep om de universiteit te democratiseren, het cvb af te schaffen, de universiteit "om te keren" en andere vergelijkbare oproepen gericht tegen het gezag.'

Uit de documenten blijkt dat de universiteit zich vooral voor lijkt te bereiden op een grote calamiteit waarbij mogelijk doden vallen, en heerst er angst dat daar nu te weinig tegen wordt gedaan. 'Na een calamiteit zal altijd onderzocht worden of de universiteit aandacht aan dit onderwerp heeft besteed', schrijft de afdeling veiligheidszaken aan het college van bestuur.

In dezelfde memo staat ook dat 'veiligheid geen doel op zich is en de Universiteit Leiden open blijft. Dat maakt ons kwetsbaar, we moeten alles doen om niet totaal verrast te zijn als het ons overkomt. (...) We kunnen ons permitteren te worden aangevallen, we kunnen ons niet permitteren te worden verast.' Ook zijn er verwijzingen naar het redden van levens, zoals 'poortjes alleen redden geen levens'.

Dat deze maatregelen inbreuk maken op de dagelijkse gang van zaken aan de universiteit zoals actievoerders hebben aangedragen wordt in de stukken niet of nauwelijks onderkend. Integendeel, de beveiligingsmaatregelen worden als een toevoeging op de openheid van de universiteit gezien: 'We hebben gezien dat veiligheid en openheid niet elkaars tegenpolen zijn. Met enkele controlerende maatregelen is de openheid zelfs veel beter beschermd dan nu het geval is. Iedereen die nu al een doel heeft in de universiteit zal in de toekomst ook binnenkomen, zij het via een poortje.'

Het beveiligingsbeleid van de universiteit heeft al sinds de invoering van de kaartcontroles tot veel protest geleid. Met name het inzetten van beveiligers in burger is een groot punt van kritiek onder studenten en medewerkers, maar ook het etnisch profileren bij de toegangscontroles. Medewerkers en studenten hebben ook via een petitie gevraagd de maatregelen op te heffen. Vorige week nog betraden studenten van actiegroep Open Leiden het Wijnhavengebouw waarbij ze in plaats van hun lu-card kleine papertjes lieten zien aan beveiligers met de tekst 'NO LU CARD :'. Op de achterkant van het blaadje stond 'What's the point of surveillance on students? None.' Dat de beveiligingscontroles niet effectief zijn bleek al uit een proef van Mare, toen een redacteur met een geleende lu-card meerdere gebouwen kon betreden.

Mare vroeg – nog voor de bezetting van afgelopen dinsdag – al aan de universiteit welke dreiging er nu nog is dat specifiek het Wijnhavengebouw en het kog nog extra beveiligd moeten worden met kaartcontroles en in het geval van Den Haag ook met undercover beveiligers, als deze aanscherpingen oorspronkelijk te maken hadden met de gebeurtenissen van 7 oktober 2023, en waarom studenten en medewerkers die oproepen tot democratisering van de universiteit in dezelfde dreigingscategorie worden geplaatst als jihadisten en rechts-extremisten, en of dit geen criminalisering van democratisch protest is. Die vragen zijn nog niet beantwoord. Michel Vermeer, gemeenteraadslid voor de Haagse Stadspartij, indiener van het wvo-verzoek en tevens universiteitsraadslid voor studentenpartij dsp-sc, laat weten nog in bezwaar te gaan tegen het wvo-besluit omdat er meerdere gevraagde stukken ontbreken. Zo had de Stadspartij in hun verzoek gevraagd om mails en contracten omtrent de inzet van externe beveiliging, en een chatgesprek met de gemeente Den Haag.

Hoe mensen leren van zebravissen

Persoonlijkheidseigenschappen van vissen worden erfelijk overgedragen, ontdekte bioloog Christian Tudorache. Dat kan invloed hebben op onderzoek bij mensen naar erfelijke aandoeningen en medicijnonderzoek. 'Als we plotseling het licht uitdoen, worden ze gek.'

DOOR ELSE VAN DER STEEG
FOTO'S MARC DE HAAN

'Dit zijn mijn visjes', zegt universitair docent biologie Christian Tudorache. Hij wijst naar kasten gevuld met duizenden zebrafisjes in een ruimte in het Sylvius. Aan een wand staan tafels met plastic bakjes, die gebruikt worden om de vissen te laten paren. Daarboven hangen kleine schepnetjes. Voor zijn onderzoek selecteerde Tudorache vissen op hun leef. Hij deelde ze in tien groepen in met allemaal een verschillende mate van risicobereidheid tot risicomijdend gedrag. Hij zag dat veel eigenschappen van de vissen erfelijk worden overgedragen. Hoewel de sterkte soms afneemt, blijven de lijnen met eigenschappen bestaan van generatie op generatie. En dat is handig, want zo heb je een pool met natuurlijk onderzoeksmateriaal, zonder dat het dna van de vissen hoeft te worden bewerkt.

Zodra de bioloog in de buurt van de vissen komt, beginnen ze enthousiast rond te zwemmen. 'Ze associëren ons met eten', zegt hij. De ontdekking biedt grote voordelen voor toekomstig onderzoek, legt Tudorache uit, omdat ook de larven van de vissen al kunnen worden bestudeerd. 'Een vrouwtje legt elke tien dagen rond de honderd eieren. Dan krijg je tachtig nakomelingen, want sommige eitjes zijn niet bevrucht of gaan eerder dood. De persoonlijkheidslijnen, dus de karakters van die vissen, worden van generatie op generatie overgedragen. Een mannetje en vrouwtje kunnen twee jaar oud worden en continu eieren leggen. Zo kun je de genetische variabiliteit compleet beperken, en bij al die nakomelingen dezelfde persoonlijkheidsresponsen meten.'

Het heeft ook ethische voordelen. 'Onder de vijf dagen is een visje officieel nog geen proefdier. Je hoeft dan nog geen aanvragen te doen om ze te gebruiken. Ook onderzoek dat nu wordt gedaan op muizenpups, die daarvoor worden weggehaald bij de moeder, kan op termijn vervangen worden door die vrij zwemmende visjes.' Nu al zijn zebravissen na muizen en ratten het meest voorkomende proefdier, en hun gebruik neemt alleen maar toe. Het is warm in het lab: 29 graden. Achterin de ruimte staat een kraan constant aan. Je went snel genoeg aan de warmte, vertelt een van de vaste verzorgers. 'Vroeger kon ik makkelijk buiten in een t-shirt rondlopen in de winter. Maar sinds ik hier werk, lukt me dat niet meer.'

Opvallend genoeg is er over zebravissen in het wild weinig bekend. Tudorache: 'We weten dat ze voorkomen in landen als Bangladesh, Nepal, Pakistan en India. Het zijn zoetwatervissen en je vindt ze bijvoorbeeld overal: in de Ganges, kleinere rivieren en rijstvelden. Maar we weten heel weinig van hun natuurlijke ontwikkeling. We weten heel veel over ze als labdieren, maar deze dieren zijn al sinds de jaren zestig doorgekweekt.' Dat zebrafisjes niet erg gecompliceerd zijn, maakt ze geschikte proefdieren, legt de bioloog uit. Bepaalde systemen zijn universeel, of je nu naar een zebra vis kijkt of naar een mens. Vissen hebben ook een biologische klok en voelen ook pijn. Ook kunnen ze aandoeningen ontwikkelen zoals borderline, bipolaire stoornis of schizofrenie. Ze kunnen autisme of ADHD hebben, en ook depressief zijn. 'Risico kun je terugvinden in jouw persoonlijkheid en het is ook te voorspellen als je vissen erop selecteert. Risiconemende vissen zijn agressiever, exploratiever, zwemmen sneller, hebben hogere metabole waarden. Het is dus niet alleen maar het gedrag, maar ook de fysiologische onderbouwing.' Zo keek hij naar de snelheid waarmee een piek in het stresshormoon cortisol afnam na een stressvolle ervaring. 'Risiconemende vissen komen heel snel weer bij. Risicomijdende vissen hebben een heel lange tijd nodig om weer bij te komen. Als je nog niet helemaal op het normale niveau bent van je stressrespons, dan kan het heel goed zijn dat er alweer nieuwe stress aankomt. Je respons is veel te kort en veel te druk. Zulke herhalende stressoren kunnen leiden tot burn-outs of zelfs een post-traumatisch stress syndroom. *Allostatic overload* noemen we dat.'

In rijstvelden zitten risiconemende vissen vaak aan de randen, waar het water warmer is. Dat hebben ze nodig voor hun snelle metabolisme, maar daar is tegelijkertijd een grotere kans op roofdieren. De risicomijdende vissen zwemmen meer in het midden van de velden, waar het kouder en veiliger is. Eerder onderzocht Tudorache de biologische klok bij vissen en zag hij hoe risiconemende vissen een regelmatige voorspelende biologische klok hebben. Vlak voor zonsopgang worden ze al actiever, dan zijn ze de hele dag lang actief, om 's avonds rond zonsopgang weer rustig te worden en in slaap te vallen. De biologische klok van risicomijdende vissen is daarentegen *all over the place*.

'Als we overdag plotseling het licht uitdoen, dan worden de visjes gek. Als je het licht weer aanzet, worden ze juist heel rustig. En dan als je het licht weer uitschakelt, dan worden ze weer gek. Het is een *anxiety*-gerelateerde reactie, denken we, want als je ze valium geeft, diazepam, worden ze heel erg rustig en als je ze cafeïne geeft, dan worden ze nog gekker. Zo kunnen we artificieel extreme toestanden creëren in zowel positieve als negatieve situaties.'

'We hebben die biologische klok-genen gevonden, maar ook genen voor autisme, ADHD en aandoeningen die we *hyperactivity disorders* noemen. Kijk naar neurodiversiteit: er is geen absolute grens tussen autisme en niet-autisme. Er zijn mensen die het heel sterk hebben, mensen die het een beetje minder hebben en mensen die het helemaal niet hebben. Pas als het zo extreem is dat het je dagelijks leven beïnvloedt, noemen we het een aandoening.'

'Kijk', wijst Tudorache naar een willekeurige bak vol doorzichtige visjes. 'Deze zijn ook bijzonder. Hij heet Kasper, net als het spookje. Die heeft namelijk geen pigmentatie, dus je kan er doorheen kijken. Je ziet de grote zwarte ogen, omdat die ook geen pigment hebben, de buik, de organen, de lever. Handig, want zo kan je ze heel mooi volgen tijdens hun ontwikkeling.' De resultaten die je bij vissen vindt, kun je in een lijn door-trekken naar mensen. 'Zo'n eigenschap is ooit ontstaan, maar als het handig is om te hebben, zal die evolutionair gezien altijd behouden blijven. Bij iedere volgende ontwikkeling komen er lagen van evolutionaire complexiteit overheen. Dus je hebt een vis, een simpel gewervelde, daarna een muis, die is al een beetje gecompliceerder.'

Hij vergelijkt het met de lagen van een ui. 'De mens zit het meest complex in elkaar. Maar als het echt handig is, zou die eigenschap dus door de hele evolutie aanwezig moeten zijn. Je moet alleen maar door die lagen van complexiteit heen kijken. Vroeger dacht men: het menselijk lichaam is gewoon één standaard, er is geen variatie. Maar als je lang huisarts bent, zie je dat individuen enorm van elkaar verschillen. Dat zien we nu dus ook in de biologie van die vissen. En we hebben nu de mogelijkheid om deze lijnen van kennis verder door te trekken naar mensen. We kunnen dat model gebruiken voor psychische aandoeningen die ook individueel zijn bepaald.'

Taalnationalisme werkt niet in de wetenschap

Wetenschap kan niet zonder universele taal, betoogt

Fenna Poletiek. De plannen van het kabinet om het Engels terug te dringen zijn daarom ondoordacht en schadelijk.

De minister wil bezuinigen op universiteiten. Hij wil de instroom van buitenlandse studenten beperken. Hij wil dat er minder Engels wordt gesproken en dat universiteiten direct toepasbaar nut opleveren.

Om dat te bereiken wil hij wetenschappelijke opleidingen onderwerpen aan de Toets anderstalig onderwijs (TAO) die zal uitwijzen welke studies onvoldoende Nederlandstalig zijn en/of nuttige kennis opleveren om te mogen blijven bestaan. Om dat noodlot af te wenden willen de universiteiten onder andere de Engelstalige bacheloropleiding psychologie offeren; maar het lijkt erop dat de minister heel universitair Nederland met de taaltoets wil uitkammen. Universiteiten dragen niet alleen kennis over, maar *ontwikkelen* die ook. De hele wereld moet daar snel kennis van kunnen nemen. Ontdekkingen over het gedrag van atomen, virussen, de werking van een nieuw medicijn of van een nieuwe depressiebehandeling moeten helder, ondubbelzinnig en snel worden gecommuniceerd, zodat ze gebruikt kunnen worden voor kritische beoordeling van vakgenoten voor vervolgonderzoek, en voor toepassingen. En dezelfde resultaten moeten worden overgedragen aan studenten in wetenschappelijke opleidingen over de hele wereld. Universaliteit is het essentiële kenmerk van wetenschap. Daarom heet het een *'universiteit'*. Wetenschap en wetenschappelijk talent hebben géén nationaliteit.

De eis dat het onderzoek aan Nederlandse universiteiten iets nuttigs moet opleveren voor Nederland of voor een Nederlands bedrijf, is ook moeilijk verenigbaar met het universele karakter van wetenschap. Als een partij belang en eigendom claimt van wetenschappelijke kennis, levert dat ook meteen een probleem op, vanwege die universaliteit. Zulk onderzoek en onderwijs zou de minister juist niet moeten bevorderen, maar door die partij laten betalen. Wetenschap heeft een 'universele' taal nodig waarin verslag wordt gedaan van onderzoeksbevindingen. De keuze van de taal wordt in grote mate bepaald door de gemeenschap die voorop loopt in die ontwikkeling. Vóór de oorlog waren wetenschappelijke handboeken aan Nederlandse wetenschappelijke instellingen veelal in de taal van Einstein en Wundt. Newton schreef in het Latijn.

De wetenschappelijke taal heeft dan ook niets te maken met taal als lokaal cultureel erfgoed. Het is een onmisbaar instrument van het vak. Net als veel collega's vind ik praten over mijn onderzoek in een andere taal dan Engels – bijvoorbeeld het Nederlands – dan ook verrassend lastig; maar babbelen in het Engels in een Londense pub ook.

Afgezien van het feit dat er in Nederland geen uitgever te vinden is die bereid is om wetenschappelijke handboeken te vertalen in het Nederlands, omdat zo'n investering bij lange na niet rendabel is in ons kleine taalgebied, kan vertaling op zichzelf een rem zetten op het wetenschappelijk werk.

Neem begrippen als 'item bias' in de psychometrie, 'ego depletion', of 'burn-out'. Er bestaat een bibliotheek aan wetenschappelijke literatuur over deze verschijnselen. In het Nederlands zouden we het kunnen hebben over 'vragenlijstpartijdigheid', 'geestelijke belasting', en 'overspannenheid' of 'overwerktheid', maar die vertalingen dekken niet precies wat de wetenschappers ermee bedoelden die de verschijnselen voor het eerst beschreven. En die precisie is cruciaal in het wetenschappelijk bedrijf.

Een bestaande oplossing zijn de collegies in het *Dunglish*. De begrippen blijven in de wetenschappelijke taal, maar eromheen wordt soms onvolmaakt Engels- of onvolmaakt Nederlands- gesproken, door een docent van willekeurige nationaliteit. Een gruwel voor taalnationalisten, maar voor de wetenschappelijke gemeenschap werkt het. Daar geldt immers maar één ding: helderheid van communiceren van informatie aan vakgenoten in alle taalgebieden. Taalnationalisme als instrument voor bezuiniging zal het hoger onderwijs niet alleen goedkoper maken, maar de Nederlandse toppositie in de wetenschap doen kelderden, en daarmee de ontwikkeling van baanbrekende toepassingen.

Universitair onderwijs in het Nederlands geven, is als teruggaan naar de gulden om toeristen uit de eurolanden te weren. Als de minister het excellente niveau van Nederlandse wetenschappelijke instituties wil behouden en zelfs wil verhogen, waarom niet eenvoudig een numerus fixus op de studenteninstroom, met een toelatingstoets op talent voor de aspirant student; of/een loting?

Fenna Poletiek is universitair docent cognitieve psychologie bij de Universiteit Leiden

Ziek gestoorde goochelaars

Magic Tom en Yuri staan zaterdag met hun absurdistische punkgoochelshow in de Nobel. ‘We zijn misschien niet zo goed als Hans Klok, maar persen er een behoorlijke “nee-maar-vibe” uit.’

DOOR MARK REID
FOTO NIELS VINCK

Het begon allemaal met hun jeugdpunkband, zegt Magic Tom. ‘Toen wij punk speelden was het genre in Nederland zo goed als, nouja, ik zal het maar zeggen: dood. Maar toen kwam de revival van punk. Zonder talent is zulke concurrentie killing. We kregen onszelf nergens meer verkocht en moesten opzoek naar een *unique selling point*. Ons viel op dat ze op de meeste pop- en punkfestivals geen goochelaars hadden. *Et voilà*.’ Dat was de geboorte van Magic Tom en Yuri, twee goochelaars bij wie de vrijgevochten punkspirit nog duidelijk zichtbaar is in hun trucs. ‘Om de show aan de man te krijgen bleek de *bad boy attitude* een vereiste. Dit bleek moeilijker aan te leren dan het goochelen maar vooral Yuri is tegenwoordig ziek gestoord geworden. Als je hem op een verkeerde dag uitlokt tot vechten dan geeft hij duidelijk z’n grenzen aan.’ Magic Tom benadrukt dat hoewel hun act ‘Magic Tom en Yuri’ heet, ook Yuri het epitheton ‘Magic’ krijgt: ‘Magic is *implied* voor Yuri. Maar ook voor ons derde lid Anouk, die je helemaal niet op het podium ziet. We bedenken met zijn drieën de technische kant achter de acts. Bij de lastige dingen vragen we hulp van Henk Arnoldus, maar goochelen is niet heel moeilijk als je tijd hebt. Kortom, de hele zaak is *magic*. Net als dat iedereen die werkt bij de Rabobank of Shell een zak stront is, zelfs de verduurzamingstak van deze bedrijven.’ Op het podium draagt Magic Yuri een niet al te verhuullend velours broekje met glittercape, gaan er bewust wel eens trucs

niet zoals ze zouden moeten gaan en nemen de illusionisten het publiek én zichzelf in de maling. Maar dat betekent niet dat ze het optreden niet serieus nemen. Magic Tom: ‘Er zitten veel grappen in de show, maar de show zelf is geen grap. Net als dat Jack Johnson zijn shows veel easy listening songs bevatten maar de hele show is een opeenvolging is van strakke afspraken, technische hoogstanden en jaren aan schrijfwerk van de ex-surfer. We kunnen misschien niet zo goed goochelen als Hans Klok, maar met een pak kaarten en een up-close publiek pers ik er toch wel een behoorlijke “nee-maar-vibe” uit.’ Van het bijzondere pakje van Magic Yuri is overigens maar één origineel exemplaar. Magic Tom: ‘In de vorige show hadden we een bootleg-versie waarin Yuri een meer zelfverzekerde versie van zichzelf manifesteert, en zodoende kwam ik als een A-merk Yuri het podium op. We hadden op een gegeven moment ook een tweepersonspak waarin Magic Yuri op mijn schouders kon zitten waardoor we het publiek konden laten geloven dat Yuri in zijn eentje het podium op kwam. Toegegeven, het was wel een stuk langere Yuri dan normaal, maar dan uiteindelijk bleek ik al de hele tijd onder Yuri te zitten! *Can you believe it?* Waarschijnlijk niet en dat is maar goed ook.’

Magic Tom & Yuri eten bloed. Zat. 10 mei, 20:00, De Nobel, €15,50

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leidenuniv.nl uiterlijk 1/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van €4,500 te boven gaan

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week bijles en huiswerkbegeleiding op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord, basisonderwijs**, 6 leerlingen. Groep 4 t/m 8. **Voortgezet onderwijs**: *Nederlands, brugklas mavo-havo. *Nederlands, 4 havo. *Nederlands, spelling, 2 vwo. *Mbo student, niveau 4. Engels. *Economie, Engels, 2 vmbo basis/kader. *Biologie, wiskunde, Engels, internationale schakelklas. **Leiden-Zuid**, *5 leerlingen basisonderwijs. *Ook hulp gevraagd bij organisatie van de bijles, één of twee middagen per week. Onderwijswinkel Arubapad 2 (Het Gebouw), ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekooen@owwleiden.nl.

Inlooptconcert door Guus Theelen (**orgel**), maandag 12 mei 13.00 uur tot 13.30 uur, **Academiegebouw, toegang gratis**.

TE KOOP: Leidse toga met baret in de originele hoef met kleeheranger, in goede staat. In 1987 bij de toga-kleermaker laten maken voor 1500 gulden. **Vraagprijs: €300,-**. Reageer via tel. 030-2200628 of hermien.oosterbaan@outlook.com

Goed opgeleide Marokkaanse jongedame biedt **lessen Standaard Arabisch voor beginners** aan. Lesmethode: op afstand. **Kosten: €15,00 per les**. Voertaal: Engels. Informatie: lambert.sijbers@planet.nl

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi- commerciële instanties. De prijs voor en Maretje-extra is €23,- incl. btw voor elke vijfendertig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet b.v., Wateringweg 129, 2031 EG Haarlem, | +31 (0)23-5714745, info@bureauvanvliet.com

COLOFON

Mare: Rapenburg 38, 2311 EX Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071-527 7272
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl of weekbladmare@protonmail.com
Website mareonline.nl
Twitter [@weekbladmare](https://twitter.com/weekbladmare)
Mastodon weekbladmare@mastodon.online
Bluesky mareonline.nl
Instagram [@weekbladmare](https://weekbladmare)
Facebook: Leids Universitair Weekblad Mare
De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 5.000

Hoofredactie:
Frank Provoost:
frank.provoost@mare.leidenuniv.nl

Redactie:
Vincent Bongers
vbongers@mare.leidenuniv.nl
Marcielle van der Kraan
m.w.s.van.der.kraan@mare.leidenuniv.nl
Sebastiaan van Loosbroek
s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl
Mark Reid
m.a.reid@mare.leidenuniv.nl
Eise van der Steeg
e.h.van.der.steeg@mare.leidenuniv.nl
Andrew Vanderleek (stagiair)
Emma van Kalmthout (stagiair)

Medewerkers:
Emiel Beinema | Lente van den Berg | Remco Breuker | Lisa Boshuizen | Josette Daemen | Lorenzo Gerritsen | Mathijs de Jong | Pol Koopman | Henrik Laban | Zahra Menguellati

Art direction en vormgeving:
Marcel van den Berg, joostmarcellis.nl
Fotografie: Taco van der Eb | Marc de Haan
Illustraties: Bas van der Schot | Silas.nl

Drukker: Rodi Rotatiedruk, Broek op Langedijk

Advertenties:
Bureau van Vliet b.v., Wateringweg 129, 2031 EG Haarlem,
Telefoon 023-571 47 45, E-mail sales@bureauvanvliet.com
bureauvanvliet.com/advertentie/Weekblad

Redactieraad:
Kutsal Yesilkagit (voorzitter) | Frank Israel (vice-voorzitter) | Alexander Pleijter (secretaris) | Willem van der Does | Annemarie Drahmann | Nour Eldin Emara | Rosanthe Hertzberger | Zoë van Litsenburg | Marten Jesse Pot | Hermelijn Smits

‘Ik ben verwend: mijn werk bestaat uit kaas eten en wijn proeven’

DOOR LORENZO GERRITSEN
FOTO MARC DE HAAN

Wat doe je bij Fromagerie Bon?

‘Mijn werk bestaat vooral uit wijn proeven en kaas eten. Mensen komen hier borrelplankjes samenstellen voor een dinertje. Ik vraag wat hun smaak is en van welke kazen ze houden. Het leukste is als iemand niet bekend is in de kazenwereld. Dat is een soort tabula rasa waarmee je aan de slag kan. Ik vraag wat ze meestal eten en probeer zo te bouwen naar een kaasplankje. Dat is echt een puzzel.’

‘We verkopen ook bruidstaarten, minstens tien per jaar. Als mensen geen klassieke bruidstaart willen, komen ze hier een proeverij doen. Vaak weten ze het natuurlijk al een beetje, want je

kiest niet zomaar voor een kaastaart. Die kleden we mooi aan met bloemen en fruit. Zelf zou ik het ook wel willen als ik zou trouwen.’

Heb je alles zelf geprobeerd?

‘In het begin had ik geen verstand van kaas. Ik wist alleen dat ik romige kaas lekker vond. Ik heb alles geleerd van mijn baas en door veel te proeven. Je leert smaken te onderscheiden en te duiden. Soms proef je iets, maar weet je er geen woorden aan te geven.’

‘Ook leer je veel over waar de kaas vandaan komt en hoe het wordt gemaakt. De geografie heeft veel invloed op de smaak. Stel je voor dat je geitenkaas

hebt, waarvan de geiten grazen aan de kust. De mineralen die ze daar binnenkrijgen, zijn heel anders dan in Nederland. Daardoor gaat het heel anders smaken.’

Waar komt je liefde voor kaas vandaan?

‘Het werd er thuis met de paplepel ingegoten. We aten altijd kaasjes bij de borrel. Het had ook een beetje met corona te maken. Je kon niet veel doen, dus moest je het leven thuis zelf leuk maken. Als ik ging borrelen met vriendinnen, wilden we er een extra tintje aan geven.’

‘Door mijn werk raak ik erg verwend. Als ik ergens op een terras zit, hoef ik nooit de kaasplank. In de horeca worden alleen klassieke kazen verkocht. Dat zijn de minst boeiende, want ze moeten iedereen aanspreken. Ik vind het alleen nog leuk als ik in een goed restaurant zit.’

‘Maar soms komt het toch ook een beetje je strot uit. Aan het einde van een werkdag hoef ik thuis niet nog een broodje kaas.’

Hoe ziet de ideale kaasplank eruit?

‘Die bestaat uit vijf soorten kazen. Een geitenkaas, dan een witte schimmelkaas van koe- of schapenmelk, een harde of halfharde kaas, dat zijn meestal bergkazen of Nederlandse kazen. Daarna de roodflora kazen, die worden gewassen in pekewater met roodschimmelbacterie. Als laatste eindig je met een blauwe kaas. Dat zien mensen als de klassieke schimmelkaas. Het liefst bouw je op in smaak door zacht te beginnen en pittig te eindigen. Je smaak kan je neutraliseren met een wijntje.’

‘Zelf vind ik Franse kazen het beste, want er zit veel diversiteit in. De Italiaanse kazen zijn altijd wat zachter van smaak. De slechtste kaas komt uit de Verenigde Staten. Die hebben hele andere regels met schimmels. In Europa zijn wij veel vrijer met de schimmels, daar kan alles tot bloei komen. Maar gelukkig scheelt dat met de importheffingen, want die kazen hebben we niet nodig.’

COLUMN | ZAHRA MENGUELLATI

Welke vrije wil zal ik gehoorzamen: die van TikTok of Usis?

Alle lezers die met hun mobiel vergroeid zijn, zullen deze TikTok-trend wel herkennen: het onderschrift “when you remember you have free will” en video’s van TikTok-gebruikers over hoe ze zomaar besluiten camembert te eten met een lepel, of een zondagmiddag naar een natuurgebied fietsen in plaats van een reality-serie te bingen.

Elke dag is een nieuw avontuur. De beslissing tussen je *free will* gebruiken of *locked in* zijn, is een moeilijke. Sommige studenten kiezen bijna nooit voor de tweede optie. Die zijn altijd bezig met andere dingen dan hun studie, of hooguit gerelateerd aan misschien: als biologiestudent naar een museum over natuurwe-

tenschappen gaan, of zelf de plant *Cannabis sativa* van dichtbij bestuderen. Maar echt in de boeken zitten? Waarom zou je, als je ook praktijkervaring kan opdoen?

Als studenten International Studies is het toch alleen maar logisch dat we constant op vakantie gaan midden in het semester? Hoe kom je meer te weten over de grenzen van staten en culturen als je de grenzen niet opzoekt?

In een kapitalistische wereld hebben we een overvloed aan keuze. En dat geeft vrijheid en geluk, maar kan tegelijkertijd ook enorm vermoeiend en zelfs beperkend zijn. Zijn we niet ook veel tijd kwijt aan beslissingen nemen? Ik ben jaloers op de mensen die veel dingen niet leuk vinden en het om die reden simpelweg niet doen. Levensgenieters genieten van iets te veel dingen.

Misschien zijn de kieskauwen onder ons, de mensen die precies weten wat ze wel en niet willen, wel de dans van het kapitalisme ontsprongen. Zoals Sartre zei, zijn we tot vrijheid “gedoemd”. Vrije wil is geen echt geschenk, maar een last, in zijn visie. Een plicht aan de wereld, waaraan we niet moeten proberen te ontsnappen. Als studenten zijn we ook nog eens meer ‘belast’ dan andere

leeftijdscategorieën. Ik geef de schuld aan studenten-ov en kortingen. Je kan wel de impuls hebben om een trein te pakken naar Maastricht, maar als het ook nog eens gratis is, is het wel erg makkelijk. We steken elkaar ook aan. Je voelt je toch wel een beetje een nerd als je op een zomerse dag maar zo’n veertig medestudenten aantreft in de collegezaal, omdat verder iedereen van het strand aan het genieten is. Wel eentje die gewoon gebruikmaakt van de lessen waarvoor je betaalt. Toch kan je het gevoel niet afschudden. Jij had ook gewoon dat lange weekend een Flixbus kunnen pakken, in plaats van te blokken voor die ene paper die maar voor tien procent meetelt.

Dit is natuurlijk allemaal heel moeilijk doen over iets waar ze ons voor waarschuwden op de middelbare school: ‘Op de uni moet je echt zélf plannen.’ Is een strikte en volle studieplanning volgen alleen niet te schande aan je vrije wil? Of kan je vrije wil misschien ook inplannen?

Volgens de algoritmes van TikTok moeten we onthouden dat we een vrije wil hebben, en die geheel volgens de trend ook gebruiken. Ook doen we er volgens Sartre goed aan dat random tripje naar de Ardennen te boeken, maar volgens Usis iets minder. Rondtrekken of blokken: *it’s up to you.*

Zahra Menguellati is student International Studies

‘Je voelt je een nerd als je op een zomerse dag maar enkele medestudenten aantreft in de collegezaal’